

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Brevis Et Vtilis Commentarivs In Priorem Epistolam Pauli
ad Corinthios, & in aliquot capita secundæ**

Melanchthon, Philipp

Vitebergæ, 1561

VD16 M 2618

Epistolæ Secvndæ Ad Corinthios Capvt Primvm Et Secvndvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36296

Hus enim singulę partes intelligi poterunt, si Lector primum considerabit summas rerum et seriem, & animaduertet, quę sint occasiones, cur alibi alias materias instituat. Nunc addemus breuem enarrationem ipsi orationi Pauli.

EPISTOLÆ SE-
CVNDÆ AD CORIN-
THIOS CAPVT PRIMVM
ET SECVNDVM.

IN primo & secundo Capite excusat se, quod non rediit Corinthum statim, sicut spem ostenderat. Orditur autem à gratiarum actione, ut sit sæpissimè, quia Exordijs familiaria sunt uerba affectuum. Deinde narrat se in magno periculo in Asia fuisse, & petit se iuari Ecclesię precibus, ut plures celebrent beneficium Dei, & Deo gratias agant. Hęc sunt initia primi capituli.

De inscriptione & salutatione nihil iam dicam, quia enarratio aliàs sæpè repetita est.

V 3 In

II. EPISTOLA AD

In Exordio agit Deo gratias, quod in afflictionibus ipsi opitulatur. Et hoc fieri Ecclesiae causa. Hic copiosa doctrina continetur, quare Ecclesia subiecta sit cruci, & quod certum sit, adesse ei Deum in afflictionibus, sicut apud Esaiam dicitur. Habitare Deum in afflictis, scilicet ijs, qui ad Deum conuertuntur, & fide accipiunt remissionem peccatorum, & petunt & expectant auxilium, iuxta dictum: *Vultus* ego dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat.

Hæc doctrina de Lege iudicante peccatum, & de consolatione in afflictionibus. quæ in Euangelio proponitur, alibi prolixè recitata, hic mente repetenda est. Et præcipuè consideretur hæc collatio. *Leui* dicit: Deus est ignis consumens. Hic ait: Gratias ago patri miserationum, & Deo omnis consolationis. Affirmat Deum uerè exaudire afflictos, qui conuersi petunt & expectant auxilium.

Hic autem singularem causam finalem addit, pertinentem ad doctores, Ideo Doctores magis exercentur afflictionibus & liberantur gloriosius, ut Ecclesia inno-

ens eorum exempla confirmetur in utraq[ue] re, in perferendis ærumnis, & in fide cer-
nente præsentiam Dei, & petente & expe-
ctante mitigationem aut liberationem.
Ideo sic ait: Consolans nos in omni affli-
ctione, ut possimus ipsi consolari alios ea-
dem consolatione, qua nos erigimur, id
est, hac asseueratione, quod Deus certo
nobis adsit, & opem ferat, Item: Siue tri-
bulamur, ideo affligimur, ut exemplum
patientiæ & liberatio Vobis profit, & uos
erigamini fide in similibus calamitatibus.
Siue consolatione erigimur, fit hoc quoq[ue]
uestra causa. Sic alibi inquit: Sis typus fi-
delium in fide, in Spiritu &c.

*Non enim uolumus uos
ignorare.*

Post gratiarum actionem, qua inchoat
Epistolam, addit narrationem de suo
periculo, quod ait fuisse tantum, ut nulla
humana ope seruari potuerit. Hic de cau-
sa finali addit memorabilem sententiam.
Ideo Ecclesia talibus ærumnis oneratur,
ex quibus eluctari humanis consilijs non
potest, ut in liberatione conspiciatur præ-
sentia Dei, & fides in nobis confirmetur.

V 4 David

II. EPISTOLA AD

David fateri cogitur, se non humana op-
 in regnum restitutum esse. In talibus ex-
 emplis discendæ sunt hæc conciones: *V*
na salus hominis. Item; *P*erditio tua ex-
 te Israel, tantum in me auxilium tuum.
 Item, *P*ater & mater dereliquerunt me.
 Dominus autem suscepit me. Item, *P*salm.
 71. *L*iberavit pauperem, cui non erat ad-
 iutor. Item *P*salm: 124. *Q*ui confidit
 in Domino, sicut mons Sion non com-
 mouebitur. *I*eremias in Threnis capite
 tertio. *M*isericordiæ Domini, quod non
 consumpti sumus, quia non deficiunt mi-
 serationes eius. *M*ane redit, & magna est
 misericordia tua, pars mea Dominus, pro-
 pterea expectabo eum. *B*onus est Domi-
 nus sperantibus in eum.

*P*etit autem se iuuari precibus *E*cclē-
 siæ, & addit insignem admonitionem de
 gratiarum actione. *D*ato beneficio pos-
 tulat Deus gratiarum actionem, ut in *P*salm.
 dicit: *I*nuoca me in die tribulationis &
 eripiam te, & glorificabis me. *I*ta hic in-
 quit, ut gratiæ agantur per multos per
 nobis ex multis personis.

*I*dem ne significant hæc dicta? *P*er
 multos & ex multis personis? *N*on
 exit.

existimo idem significare. Primum hoc perspicuum est cum ait: Per multos. Vult enim multorum hominum uoce Deo gratias agi, & liberationes diuinas à multis celebrari. Sed cur ait, à multis personis? Hic plures causas significat celebrandi beneficij. Vt si plures personæ in historia aliqua loquerentur. Alij celebrent liberationem Pauli propter hanc causam, quia utile est Ecclesiæ diu superstitem esse talem Doctorem. Alij celebrent, quia gloriosum exemplum est, & confirmat multos, ut firmiter statuunt, hunc Doctorem à Deo missum esse, ac firmiter amplectantur doctrinam. Alij celebrent, quia mouentur hoc exemplo, ut ipsi quoq; ausint petere, & expectare liberationes, sicut in Psalmo ob hanc causam exemplum proponitur, ut alij quoq; confugiant ad Deum: Iste pauper clamauit, & Dominus exaudiuit eum.

Gloriatio enim nostra hæc est, testimonium conscientie nostre.

HIC instituit eam partem narrationis, in qua se excusat, quod non rediit Corinthum, cum quidem spem reditus eis fecisset. Ac postea aliquoties in hac Epistola

V s **inquit**

II. EPISTOLA AD

Inquit: ministerij sui confirmationes esse
 multa miracula, quæ ostendebant ipsum
 non esse impostorem, sed ministrum Deo
 placentem & rectè fungentem suo minist-
 terio, non insidiantem alienis facultati-
 bus, non potentiam quærentem, non fa-
 ctiones constituentem ad mouendas sed-
 tiones.

Nunc orditur tantum à puritate sua
 conscientia: Etsi nondum redij, tamen
 nolo uos de me secus suspicari, quales
 non redierim, quia non possim tueri do-
 ctrinam meam contra Pseudoapostolos
 aut pudeat me cursus mei apud uos, et
 alibi aliquid captarim. Sed affirmo me
 optima conscientia & apud uos, & alibi
 fungi ministerio, me non esse impostorem,
 sed uere circumferre incorruptam uocem
 Euangelij, nec me seruire ulli priuatae au-
 piditati. Complectitur enim asseuerationem
 & de doctrina, & de priuatis mori-
 bus. Ideo inquit: Hæc est gloriatio nos-
 tra, testimonium conscientia nostræ, quod
 in simplicitate & sinceritate Dei, non in sa-
 pientia carnali, sed in Gratia Dei uersatus
 sum in mundo. Id est affirmo optima con-
 scientia, me nec corrumpere doctrinam,
 nec astutè inflectere ad cuiusq; affectum

nec me priuatæ ulli cupiditati seruire. Sumamus exempla ex recentibus historijs.

Gratum faciunt Regibus, qui querunt fucos, quomodo doctrinam Ecclesiæ inflectant ad statum, qui ipsis placet, qui arte pingunt Missam, aut alios ritus.

Gratum faciunt multi, qui augent potentiam eorum, prætextu religionis, & armant populum contra eos, quos excutere conantur. Hæc artificia nec ignota nec inutilata sunt.

Ita tunc erant, qui doctrinam ad suarum factionum sensus & uoluntates astute attemperabant. Hæc se fecisse negat, & sapientiam carnalem nominat omnia talia consilia humana, uel corrupendæ doctrinæ, uel quoquo modo inflectendæ, ut aut rationi humanæ magis concinna uideatur, aut magis accommodata sit constituendæ factiosorum potentia.

Puritatem uerò doctrinæ nominat sinceritatem, sicut ad Titum ait: *ὅτι τῆς διδασκαλίας ἀδιαφορίας.*

Simplicitatem nominat, suæ uoluntatis rectitudinem, non seruientis ulli priuatæ cupiditati, aut ullorum factiosorum affectibus.

II. EPISTOLA AD

fectibus. Exempla plurima ex omnium
temporum historijs sumi possent, Multi &
olim & nunc palam corruerunt doctrinam
de iusticia fidei, quia non uidetur con-
cinna rationi,

Vtuncq; enim norunt humanæ men-
tes Legem, & iudicant iusticiam esse ob-
dientiam secundum Legem, & possunt
aliquo modo præstare disciplinam. Ha-
singunt se mereri remissionem peccatorum
& uitam æternam, & ignorant Messiam
nec cernunt interiora peccata in cordibus
tenebras & dubitationes de Deo, & æt-
er in corde. In hac caligine humanæ men-
tis homines proni sunt ad fiduciam super
iusticiam, & quærunt merita in seipsis, & va-
ria exercitia instituunt, tanquam cultus
Dei. Ideo subinde in Ecclesia lux doctrinæ
de iusticia fidei ualdè obscurata est, sicut
in scriptis Thomæ & similium profertur
silentium est de iusticia fidei, & confunditur
discrimen Legis & Euangelij.

Tales imaginationes natas in ratione
humana, Paulus nominat sapientiam carnalem,
sic & alij articuli fidei corrupti sunt
quod quæritur concinnitas cum ratione
aut seruitur affectibus hominum, ut nunc
Ebion negabat Messiam esse filium Dei, &
multi

multi contendebant, non esse omittendas
Ceremonias Mosaicas, ne pulcherrima po-
litiā Israelitica dissolueretur.

Ex his exemplis mediocriter intelligi
potest, quid Paulus hic uelit, cum affirmat,
se sincerè docuisse, nec corrupisse doctri-
nam opinionibus aut affectibus humanis.

Quaestio de gloriatione conscientiae
alias saepe tractata est. Sed tamen breuiter
hic quoque monendi sunt iuniores de his
sententijs, quae discrepare uidentur. 1. Co-
rinth: 1. Non gloriatur omnis caro coram
eo. Aliter uero dici uidetur 2. Corinth: 1.
Gloriatio nostra est testimonium consci-
entiae nostrae. Altera prohibet gloriatio-
nem in ulla re nostra: Altera admittit glo-
riationem, si nullum sit uulnus consci-
entiae.

Sed nequaquam discrepant hae sen-
tentiae, suo ordine collocatae. Nemo glo-
riatur, scilicet de iustificatione coram Deo,
id est, nemo cogitet se iustum esse ullis uir-
tutibus suis coram Deo, Sicut & alibi in-
quit Paulus prorsus eadem sententia: Ni-
hil mihi conscius sum, sed in hoc non iusti-
ficatus sum. Postquam autem fide per miseri-
cordiam recepti sumus, placet iam Deo
quod

II. EPISTOLA AD

quoque iusticia bonæ conscientia, & necesse
est eam tueri, & calumnijs opponenda est,
quia nequaquam confirmanda sunt calumnia-
torum mendacia. Ait enim uox diuina
Non dices falsum testimonium

Hinc & disputatio in libro Iob intelli-
gi potest. Fatetur se non esse iustum coram
Deo, & inquit capite nono: Verè scio
quod non iustificetur homo coram Deo.
Item, Deus est, cuius iræ nemo resistere
potest. Sed affirmat se nullum habere
uulnus conscientia, sicut eum accusabat
sui amici. Non docui falsa, mea guberna-
tio non fuit Tyrannica, non sum pollutus
adulterijs. Ideo inquit capite 27. Ius-
tificationem meam, quam cæpi tenere,
non deseram. Neque enim reprehendit
cor meum in omni uita mea.

*Quotquot enim promissiones
Dei, in ipso sunt Etiam
& Amen.*

Nondum recitauit causam, cur non
dierit Corinthum, sed tantum ait,
esse leuitati tribuendum, quod iter
lit. Addit autem signum, quo ostendit

nōn esse uanum & leuem, quia inquit, cognouistis me in ministerio meo fuisse ueracem, & doctrinam in uobis efficacem fuisse, Vos dona Spiritus sancti accepisse, & multis miraculis Deum testificatum esse, me nequaquam esse impostorem. In hanc sententiam inquit: Fidelis est Deus, quod sermo noster apud uos non fuit etiam & non, sed uerax & efficax in Deo.

Deinde addit generalem sententiam, promissiones diuinas ratas & firmas esse.

Postq̄ uerò tradidit generalem sententiam de promissionibus diuinis, addit exemplum de sese & de Ecclesia Corinthia: Cum promissiones sint ratæ, & in Euangelio certum sit promissa esse hæc bona, reconciliationem & Spiritum sanctum, & hæreditatem uitæ æternæ, non existimandum est, nostras conciones tantum esse inania *δελκτῆρια*, sicut pueris narrantur fabellæ de fortunatis Insulis, aut de campo Elisio, sed certissimum est, nos bona promissa in Euangelio accipere, & iam sentitis in corde initia nouæ lucis & Spiritum sanctum, qui est pignus & arrabo, qui ostendit certo Deum nobiscum esse, et nobis daturum esse uitam æternam. Hac sententie membrorum considerata, oratio magis
perspi-

II. EPISTOLA AD

perspicua erit, et magnitudo rerum de quibus loquitur, magis conspicietur.

Sciunt iuniores uocabulum arabo factum esse ex Ebræo אָרָב quod significat spondit, seu fide iussit. Inde arabo dicitur proprie in emptionibus aliquod datum ad hoc, ut sit testimonium confirmatæ emptionis. Ita effusio Spiritus sancti in corda credentium, quam sentiunt uera consolatione, est testimonium reconciliationis & præsentiae Dei, & uenturae hæreditatis uitæ æternæ. Sicut Romanus 8. dicitur: Ipse Spiritus testificatur nobis spiritu nostro, quod simus filij Dei. Si autem filij, etiam hæredes sumus. Sic & apud Zachariam dicitur: Effundam super domum Dauid Spiritum gratiæ & precum. Nominat Spiritum gratiæ, Spiritum sanctum procedentem à patre & filio, erigentem nos in ueris pauperibus, uera consolatione uiuificantem corda, quæ consolationem sentientes audemus accedere ad Deum & eum inuocare. Idcirco postea nominatur Spiritus precum,

ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπι-
καλοῦμαι.

HIC

HIC tandem iuramento addito recitat causam, cur non redierit Corinthum, Quia si uenisset, aliquos durius castigasset. Cum autem intellexisset, eos magno in dolore esse propter obiurgationem, quam in priore Epistola scripsit, noluit eis augere moesticiam durioribus exemplis, si reuersus aliquos fulmine Spiritus sui interfecisset, ut Petrus Ananiam interfecit. Hic apparet, quātum incendiū fuerit in Apostolica indignatione & zelo. Significat igitur, ideo se non rediisse Corinthum, ne ea indignatio corā magis inflammaretur, sicut alioqui prudentes, cum sentiunt se irasci, uitant congressus eorum, quibus irascuntur.

Obseruandum est autem hoc loco exemplum iuramenti, quod ostendit, concessum esse Christianis iurare, ut alibi copiosius dicitur.

Inde autem existimari potest, fuisse magnas causas huius indignationis. Haud dubie aliqui fanatici & superbi Pseudoapostoli cum sua factione ualdē turbauerant Ecclesiam Corinthi. Sed tamen Paulus iram reprimat. Quare mox recitata causa, cur non uenerit, intexit occupationem, ut occurrat tacitae obiectioni. Pote-

X rans

II. EPISTOLA AD

rant enim aliqui minus uerecundi dicere:
Quid minitaris nobis? Quale imperium
tibi sumis? non ideo amplexi sumus Eu-
angelium, ut tu in nos Tyrannidem exer-
ceas, si tam periculosa seruitus ferenda est,
potius ad Ethnicos redeamus. Huic ob-
iectioni occurrit hoc modo: Non mihi
sumo in uos imperium. Non quero po-
tentiam aut opes, sed minister sum salutis
uestre, idque dicit blandius, gaudij uestri
sequor regulam mihi a DEO traditam,
qui hoc nostro ministerio uocat uos ad
salutem, in quo tantum ea ago, iuxta
regulam a Deo traditam, quae uobis salu-
taria sunt: Et haec donec fide statis, uobis
grata erunt.

Iam hic discrimen politicae potestatis
& ministerij Euangelici consideretur, quod
alias saepe dicitur. Potestas politica
corporali coerces, & punit inuitos,
Romani recepta Capua, Senatores Capua-
nos ad palum deligatos securi percussit,
runt inuitos, Sed potestas Ecclesiastica
nil agit uel corporali, non habet ar-
ma & exercitum. Haec ali-
bi copiosius enar-
rantur.

CAPIT